

وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَقِّرُوهُ.

اردمغه عزت او احترام كوی. (فتح، ۹۰)

تعظیم او توقیر

پروفیسر ڈاکٹر محمد مسعود احمد

(ایم. اے ، پی. ایچ. ڈی)

عبداللہ غزنوی

ادارہ مسعودیہ، کراچی

وَتُعَزِّرُوهُ وَتُقِرُّوهُ.

اودھغه عزت او احترام کوی. (فتح، ۹)

تعظیم او توقیر

مصنف

پروفیسر ڈاکٹر محمد مسعود احمد

(ایم. اے ، پی. ایچ. ڈی)

ژباړونکی

عبداللہ غزنوی

ادارہ مسعودیہ، کراچی

د کتاب نوم:	تعظیم او توقیر
مصنف:	پروفیسر ڈاکٹر محمد مسعود احمد
ژباړونکی:	عبدالله غزنوی
تصحیح:	مولانا محمد ذاکر الله نقشبندی
د چاپ کال:	۱۳۲۲ هـ / ۲۰۰۱ء
مخ:	۳۲
ناشر:	اداره مسعودیه، کراچی

اداره مسعودیه

۲/۶، ای، ناظم آباد، کراچی

اسلامی جمهوریه پاکستان

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
نَحْمَدُهٗ وَنُصَلِّیْ عَلٰی رَسُوْلِهِ الْکَرِیْمِ

تعظیم او توقیر

مونبر قرآن نه گورو، او نه وایو . مونبر ډیر ساده یو --- چه
پرهره، خبره یقین کوو --- چی کله په قرآن کی دهر شی واضح
بیان، (۱) او دهری خبری تفصیل موجودی (۲) --- نو بیاد قرآن نه
تپوس ولی نه کوو --- اپله دی پله ولی بیلاری کپرو و ---
دیوبل خولی ته ولی گورو --- چی شوک شه راته وائی او
شوک شه؟ --- چی په هغی زړه او دماغ بند یبری او خرابیبری
--- عشق او محبت سامان بربادیبری) --- چی عشق ختم
شو نو پاته شه شول؟ --- دخاوری بت اوبی رو حه جسد !

--- محبت دومره مشکل هم نه دی چی له عقله بالادی "اهل دل"
 داخبره په آسانی سره فهموی - لیکن دا خبری په دماغ سوزولو
 سره نه حل کیږی .

په دانش برهانی حیرت کی فراوانی

یعنی - انسانی عقل حیرانتیانوره هم زیاتوی

دچاسره دمحبت جذبه تر هغه وخته پوری نه پیدا کیږی،
 ترخو چی دهغوی سره محبت نه وی --- آو دهغوی دلویوالی
 نقش په زړه نقش نه وی --- الله جل شانہ خپل اودخپل حبیب
 صلی الله علیه وسلم محبت معیار یو مقرر کړی دی (۳) --- دوه
 معیاره پې ندی مقرر کړی --- لدی شخه دحبیب کبریا صلی الله
 علیه وسلم دمر تبی اندازه په بڼه طریقه لگی --- دخپل خان نه
 زیات دحبیب خدا محبت دایمان دپاره شرط شمار یږی - (توبه
 :۱۲) --- آو دهغه محبت پې د تعظیم دپاره اول شرط شمار
 کړی دی --- آو تعظیم یی دادب دپاره اول شرط شمار کړی دی

----- دفر بنتو په زړو نو چی کله د آدم علیه السلام د عزت
 او احترام نقش ثبت شونو ټولی سر په سجده شوی (۳)-----
 د حضرت یوسف علیه السلام دورونو په زړو نو کی چی کله هغه د
 عظمت نقش شونو هغوی دیوسف علیه السلام په حضور کی په
 سجده پریوتل -

بل خواته ابلیس حضرت آدم علیه السلام فقط او فقط یو
 انسان او بشر د وبالو نوور ټلی شو (۲)-----

محبت په فکر او نظر کی یو انقلاب راوولی که چی دا
 انقلاب پیدانشی نو دهغه انجام به هغه وی کوم چی د ابلیس وه
 هروخت دخپل نظر او فکر محفوظ ساتل پکاردی ----- هیڅ
 مسلمان هم انبیاء علیهم السلام محض بشر او انسان نه شی گڼی
 ----- دا فکر او خیال د ابلیس اود یهودوا نصاراو، کفارو او
 مشرکینو دی ----- قرآن مجید کی په بار بار د دی ذکر شو: ی
 (۷) ----- الله تعالیٰ چه یو خل د حضور صلی الله علیه وسلم په ژبه
 په سورت کهف آیت نمبر: ۱۱ کی -

دهغه دبشریت خبره جاری کړه----- په هغی سره
 د کفارو او مشرکینو د باطلی مفکوروی رد کول مقصد ----- چی

که شه هم زه په ظاهري صورت بشر بنکارم نو تاسی دا ولی نه گوری
چی پر ما وحی نازلیری ---- آیا پر تاسو هم، وحی نازلیری؟ نو
بیازه ستاسو په شان بشر څنگه شوم؟

خدائی پاک د محمد مصطفیٰ صلی الله علیه وسلم د
محبت اودهغه د عظمت نقش په زړونو ولگاوه نو کله چی دادب
خبری کیږی 'دا خبری په زړنو کی کښینی ---- د حضور صلی
الله علیه وسلم د تعظیم او تکریم په حقله فرمائی

ددی تعظیم او نمانحنی په خاطر یی وفرمایل

(۱) زما په رسولانو (پیغمبرانو) ایمان راوړی، اودهغوی تعظیم

کوی (۹)

(۲) په دی رسول ایمان راوړی او دده عزت او احترام کوی (۹) -

(۳) نوهغه کسان چه پدی (پیغمبر صلی الله علیه وسلم) پی

ایمان راوړی اودهغه عزت او احترام کوی (۹)

په نبی صلی الله علیه وسلم باندی د ایمان راوړلو نه وروسته

یہ دہغہ د تعظیم ذکر کړی دی ---- اوبیا په اخلاص سره دہغہ
 داطاعت ذکر بی کړی دی دہغہ نه وروسته داخوشخبری (زیری)
 ورکړی دی چی (په نبی) ایمان راوړونکی، او (دہغہ) تعظیم
 کونکی، او (دہغہ) مدد کونکی اوطاعت کونکی کامیاب او
 بامرادی دی (۱۱) ----

بی شکہ د دو اړو جهانو د کامیابی اوسرفرازی طریقہ ہم
 داده چی په نبی کریم صلی اللہ علیہ وسلم باندی ایمان راوړلی شی
 اودزرہ په اخلاص داحمد مجتبیٰ صلی اللہ علیہ وسلم تعظیم وکړی
 شی اودہغہ تعظیم په قول و عمل سره ظاہر کړی ---- دمحبت
 خوشبو په ہر صورت خوریری ---- د حضور صلی اللہ علیہ وسلم
 د تعظیم او احترام شان دادی چی کله ہم خدائی دخپل اطاعت ذکر
 کړی نو د حضور صلی اللہ علیہ وسلم داطاعت ذکر بی ہم کړی
 دی ---- اوچی کله ہم خدای په خپل شان کی دنا فرمانیو ذکر
 کړی دی، نو د حضور صلی اللہ علیہ وسلم په شان کی د
 نافرمانیو ذکر بی ہم کړی دی (۱۲) ---- دایی ہیخ چیرته ندی
 فرمایلی چه: چا چه دخدای جل جلالہ تابعداری وکرہ نوہغہ د
 رسول صلی اللہ علیہ وسلم تابعداری وکرہ ---- بلکه دخپل

پیغمبرشان بی پدی بلند کرو چی بی و فرمائل : چا چه در سول خبره

و منله یقینا چه هغه د خدای جل جلاله خبره و منله ---- (۱۳)

مطلب ا و مقصد د حضور صلی الله علیه وسلم محبت

او تابعداری ده چاچی د حضور صلی الله علیه وسلم سره محبت

و کړ هغه د خدای سره محبت و کړو او چاچی د حضور صلی الله

علیه وسلم اطاعت و کړو هغه د خدای تعالیٰ محبوب جوړ شو (۱۴)

---- خدای پاک د خپلو محبوبو بندگانو د آثار واد نخبوهم د

تعظیم حکم کړی دی (۱۵) ---- چی د محبوب طرفجا ته منسوب

شی هم محبوب وی - هم داد محبت فطرت دی ----

دچاد محبت د نقش په زړه باندی د لگولو یوه لاره داهم ده

چه دهغه دراتگ یادونه وشی او دهغه نوم وانه خیستی شی ----

دحضور اقدس صلی الله علیه وسلم د ظهور قدسی نه په

لکونو کروړونو کلونه دمخه الله همه انبیاء علیهم السلام راجمع

کړه، او دهغو نه بی داعهد و پیمان واخیسته چی کله هغه راتلو نکي

راشی نو تا سوپه هغه ایمان راوړی - اود زړه په اخلاص دهغه مدد
 وکړی (۱۶) ---- داڅه معمولی واقعه نه ده بلکه ډیره عظیم الشانه
 واقعه ده ---- بیاچی کله حضرت ابراهیم علیه السلام او حضرت
 اسماعیل علیه السلام د بیت الله بنیاد ونه پورته کوی نو خپل لاسونه
 (ددعاء په خاطر) پورته کوی اوی ددغه راتلونکی په حق کی د
 عاغواری (۱۷) ---- بیا حضرت عیسیٰ علیه السلام ده ظهور
 قدسی نه په (۵۷۰) کاله مخکی په یوه عظیمه اجتماع کی در
 تلونکی رسول دراتلو خبرورکوی ---- چی هرامتی دهغه په
 انتظار ؤد چاپه مخ چه به (دخدای پاک نه) دفتحی اونصرت دعا
 گانی غوښتلی شوی ---- حضرت عیسیٰ علیه السلام فرمایي چه
 ځمانه وروسته یورسول راتلونکی دی چی دهغه نوم به احمد وی
 (۱۸) ---- دادحضور صلی الله علیه وسلم درفعت ذکر هغه نظاره
 ده چی ټولی نړی (دنیا) ته وښودلی شوه (۱۹) ---- ترخودنبي
 کریم صلی الله علیه وسلم شان نور هم پورته شی ---- بیاچی کله
 دهغه دراتگ ذکر یولک خلیریش زره کم اوزیات انبیاؤد خپلو
 امتونه په وړ اندی کړو اوپه دنیا کی یوغلغله پیل شوه نوناخاپه دهغه
 "نوری پیکر" دآمد اعلان وشو (۲۰) ---- آوهغه په همه واړه

مخلوق غوره اوافضل جوڙ ڪړو (۲۱) ---- د حضور صلي الله
 عليه وسلم د عظمت شان دپاره دهغه په آباؤ قسم ذکر شويدي
 (۲۲) ---- اودهغه مقدس شهر مکه معظمه باندی قسم ذکر شويدي
 (۲۳) ---- اودهغه د عالی اخلاقو ذکر شوی دی (۲۵) ---- اودهغه
 دنیکو عاداته ذکر ٻي ڪري دی (۲۶) ---- اودهغه د علم او
 فضيلت ذکر شوی دی (۲۷) ---- اودهغه دعام رحمت شان ٻي
 داسی بيان ڪري دی، چي داپه همه عالم چا پيره دی (۲۸)
 ---- دهغه دتبليغ او ارشاد شان ٻي دابيان ڪري دی چه دهغه ذات
 همه واره عالم لره کافی دی (۲۹) ---- دهغه دنبوت اورسالت شان
 ٻي دا بيان ڪري چي ترقيامته به دهغه فيض جاری وی او بل نبی او
 رسول نه راخی (۳۰) ---- اُپه ورخ دقيامت به صرف دهغه
 ڪرسی دعرش وراست جانب ته کڻبو دل کيڙي ---- ترمذی
 شریف، کتاب المناقب) داهمه واره خبری لدی امله بهان شوی چي
 داوريديونکو په زرونو دهغه دمینی نقش قائم شی هغه د ظاهر نه دا
 خيال ونه کی چي دا هم زمو نڙپه رنگه انسان دی ---- او(دا خيال
 کونکی) په دنيا اواخرت کی خپل خان خوار و ذليل کی ڪري
 ---- لکه چي ڪفار و، مشرکينو، يهودو، نصاراو دا خيال کاؤه او

خپل خان ټی خوار و ذلیل کړو (۳۱) ——— د حضور صلی الله
 علیه وسلم د کمال دملغلرو او فضائلو څخه د قرآن لمنه ډکه ده خو
 صرف دهغه دکتلو لپاره سترگی پکار دی ———

راشئ چه لبره نوره نظاره هم و کړو ——— الله اکبر!

خدائی پاک خپله هر مسلمان ته تر شاه رگ قریب شو (۳۲) ———

اوددوارو جهانو تاجدار حضور صلی الله علیه وسلم ټی تر روح هم

نژدی کړو (۳۳) ——— حضور تاجدار دو عالم صلی الله علیه وسلم

خپله فرمائی ——— هیڅ مسلمان داسی نشته چی هغه ته په دنیا

اواخرت کی زه قریب نه یم (۳۴) ——— د حضور تاجدار دو عالم

صلی الله علیه وسلم شان به څه بیان شی چی هغه په ټول امت گواه

جوړ شوی دی (۳۵) ——— هغه ته قرآن ورکړی شوی ده چی په هغه

کی دهرشی واضح بیان او تفصیل موجود دی (۳۶) ——— او هغه ته

تر زره میاشتو غوره شپه لیلۃ القدر ورکړلی شوی ده (۳۷) هغه ته د

”مقام محمود“ زیری اورول شویدی (۳۸) ——— په هغه باندي

درود لیر لوسره هغه د عظمت په هغه تخت کینولی دی چی دهغه د

معرفت نه انسان بره وسه دی ——— دهغه د خوشنودی او

خوشحالی لپاره د قبلی رخ بدل شوی دی ——— (بقره: ۱۴۴) بره

شکھ :-

تو جدھر ہے ادھر خدائی ہے

چی چیرتہ بی ہلتہ د خدائی خدائے دہ

دخدای پاک دخپلو محبوبانو سرہ ڍیر محبت دی
 ---- دہغه سرہ د محبت له وجهی دہغه خواتہ ټول منسوب شیانو
 سرہ محبت فرمائی داد محبت رمز (اشارہ) پہ بنہ تو گہ سرہ و
 پیژنی ---- او پہ زړہ کی یې کښینوی ---- دلرگی هغه
 صندوق چی پہ هغه کی د حضرت موسیٰ او حضرت ہارون علیہما
 السلام تبرکات وو ---- هغه ته قرآن حکیم د سکون کور ویلی
 دی (۳۹) ---- او هغه فرشتو راپورته کړ (۴۰) ---- د حضرت
 ابراهیم علیہ السلام د قدم مبارک نشان د بیت الله په مخ کی
 کښنود او هغه پی خپله نښخه و بلله (۱۳) ---- د حضرت ہاجرہ
 علیہا السلام دلاری نښہ پی خپله نښانی وبله او د هغه شخہ گرد چا
 پیره د تا ویدو اجازت ورکړ شو (۴۲) ---- له همدی جگو نسبتو

نو له امله د ټولو لږې د مسجد ونو څخه پي د دريو مسجدو نو
 انتخاب وکړ۔۔۔۔ او د لږې لږې نه د سفر او د هغه مسجد و نو د
 زيارت او په هغو کې د عبادت کولو اجازت ورکړ (۴۳)۔۔۔۔ په دې
 اجازت کې څه رازدي؟۔۔۔۔ هغه راز د محبت دې چې په هغه
 د عقل خاوندان نه پو هيري سرکار دو عالم صلي الله عليه وسلم
 د مسجد حرام د حاضري په خاطر د سفر کولو اجازت هم له دې
 وجه ور کړې چې د دې نسبت د حضرت ابراهيم عليه السلام او
 حضرت اسماعيل عليه السلام۔۔۔۔ او نور په لکونو انبياؤ، صلحاؤ
 اولياؤ امت ته کيږي او تر ټولو لويه بهتري داده چه پخپله نبي اکرم
 صلي الله عليه وسلم پکې عبادت او (رياضت) کړيدې مسجد اقصي
 ته د سفر او حاضري اجازت هم له دې کبله ور کړې شوي دي چې د
 حضرت موسي عليه السلام د خيمي پر ځاي حضرت داود عليه
 السلام دهغه بنياد بنا کړ او بيا حضرت سليمان عليه السلام هغه تعمير
 کړ (۴۵)۔۔۔۔ مسجد نبوي ته د سفر اجازت لدې کبله دي چې
 دهغه په تعمير کې حضور انور صلي الله عليه وسلم حصه اخيستي
 ۔۔۔۔ او هغه پي د اسلام مرکز جوړ کړ۔۔۔۔ اوله هغه سره پي په
 څنگ کې قيام و فرمايه۔۔۔۔ اوس دا زواج مطهرات (پاک بيانو)

ٲٲولی حجری بلکه د مدینه منوری اکثره حصه په مسجد نبوی کی
 داخل ده ---- سرکار دو عالم صلی اللہ علیہ وسلم پخپله هلته
 آرام فرمائی ---- اؤهم ورسره حضرت ابوبکر صدیق اؤ حضرت
 عمر رضی اللہ عنهما په آرام دی ---- داهمه واره برکات
 دنسبت دی ---- اللہ! اللہ! دخپلو دوستانو کره وړه خدای جل
 جلاله د خپل عبادت حصه شمار کرله (۴۷) ---- کچیری د محبت
 پدی راز د پوهیدلو کوشش وکړی نونوری خبری به پخپله په ذهن
 کی راشی چی کله په زړه کی د چا محبت اؤ عظمت پیداشی
 نودهغه محبوب په حضور کی په دی سره ادب راپاریږی محبت
 پخپله خلکو ته ادب ور زده کوی ---- هغه بیا د محبوب خامی نه
 لٲوی داد دهغی (مینی) د فطرت نه خلاف ده ---- هغه بیا د
 محبوب په کړو وړو باندي خان قربانوی ---- خامی اوبدی
 لٲول خود پره لری خبره ده هغه د محبوب بدي اور یدل هم نه
 خوښوی ---- اؤ چی کم شوک پی بدي بیانوی دهغه نه مخ اړوی
 ---- بیا هیخ کله هغه ته گوری هم نه ---- خدائی پاک حضور
 انور صلی اللہ علیہ وسلم خپل محبوب جوړ کړ ---- زمونږو
 دپاره پی نمونه جوړه کره ---- محبت اؤ د محبت خبرو کولو

حکم پی و کر و ---- دذهن خرابی او پریشان خیالی پی همیشه
 دپاره ختمه کر له ---- الله اکبر! عاشق ته پی د محبت په ادابو
 ورزد کولوسره دژوندون لارور ور وبنوده----

(۱) د حضور صلی الله علیه وسلم دنوم مبارک اخستو لوی پی دا
 ادب را و بنو د چی خبردار! لکه چی تا سو په نام یوبل ته غیر کوی
 او یوبل رابلی حضور صلی الله علیه وسلم ته داسی آواز مه ور کوی
 اومه پی داسی رابلی (۳۹) ---- او خپله په قرآن کی پی هغه په نوم
 سره نه دی مخاطب کړی لکه چی نور انبیاء مخاطب شوی دی (۵۰)
 (۲) او دهغه دتللو په هکله پی دا ادب ید دا را بنودلی چی په
 زور زور دهغه ترمنځه خبری مه کوی ، اومه په لاره کی دهغه نه
 منځکی مه ځی (۵۱) ----

(۳) آوهغه په کور مبارک کی دحاضری ادب پی داسی
 را بنودلی چی هغه ته دکور نه بیرون آواز مه ور کوی ، بلکه دهغه
 انتظار کوی چی کله هغه دکور نه پخپله راووځی (۵۲) ----

(۴) اودهغه دمبارکو بییانوپی داادب راوینودلی کچیری

ورخخه خه غواری نو په پرده کی و غواری (۵۳)-----

(۵) اد دهغه د مهمان خانو دحاضری پی دا ادب داوینودلی

ددعوت خخه پرته مه خی او چه کله مو هغه و غواری بیا حاضریری

----- او چی کله مو د خه خوراک دپاره و غواری نو په مقرر

وخت حاضریری دوخت مقرر نه رومبی مه خی چی بیا هلته انتظار

کوی (۵۴)-----

(۶) او ددعوت پی داادب راوینوده چه کله دطعام خورلونه

فارغ شی نو مه کینی، چی په دی سره حضور صلی الله علیه وسلم ته

تکلیف زسیری (۵۵)----- بیرته ولارشی-----

(۷) اود خلوت خانی پی داادب راوینو دلی چه کچیری ستاسو

په تنهائی کی د خبر کولو اراده وی ----- نو اول خه صدقه و

کری (چی په یولونی دربار کی حاضری ده) او بیا حاضر شی او په

تنهائی کی خبری کولی شی (۵۶)-----

(۸) او دهغه د مبارک مجلس ادب پی دارینودلی کله چی هغه

خه فرمائی نو تاسی پی په ډیری توجه سره واورى (۵۷) چی دوباره

دهغه د متوجه کولو ضرورت نه شی پیدا (خکه چی دا هم دادب

خلاف ده) او که ضرورت پیش شی هم نوپه "انظرنا" سره پی متوجه
کری چی په مونبر نظر کرم و کره (۵۸)-----

(۹) اودهغه سره دخبره کولو ادب پی داراوبنودلی خبردار!
حضور صلی الله علیه وسلم د آوازه هیخ کله ستاسو آواز و چت نه
شی ----- اودهغه په مخکی په سخت آواز سره خبری مه کوی
----- داسی نه چی ددی بی ادبی له کبله ستاسوا اعمال (حبط)
اوضایع شی ----- او تاسو به خبرهم نه یاستی (۵۹)

(۱۰) او دهغه سره د مشورو د مجلس ادب پی داراوبنودلی چی
خبردار! نبی کریم صلی الله علیه وسلم موچی کله یو مسئله بانندی
دگفتگو دپاره راوغواری نودهغه د اجازت نه بغیر د مجلس نه مه
خی (۶۰)----- او چی خوک اجازت غواری نودهغه خوبنه ده چی
چاته اجازت ورکوی او چاته نه (۶۱)-----

(۱۱) دامحفل دپراوچت محفل دی ----- خوک چی غلی د
دی مجلس نه حی الله تعالی هغه وینی او گوری ----- خبردار!
داسی مه کوی چیری تاسی په کوم مصیبت کی مبتلاء نه شی -----
اودردناک عذاب دربانندی نازل نه شی (۶۲)-----

الله اکبر! داهغه د ادب بار گاه ده چی هلته په آواز او

چتو لوسره اعمال ضائع کيڙي (۱۳) ----- او هغه د محفل نه بغير
اجازت تلو باندي دردناک عذاب و عید اوریدل کيڙي ---- بے
شکه

ادب کا هے ست زیر آسمان از عرش نازک تر
نفس گم کرده می آید جنید و بایزید این جا
(۱۲) او دهغه د فیصلو ادب پی دارا و بنودلی چی هغه خه فیصله
و کړی نو په زړه سره یه قبوله کړی دیووی زری برابر هم په زړه کی
خه گرد مه ساتی (۱۴) -----

(۱۳) هغه چی خه فیصله و کړی نو دهغه په مقابل کی هیخ چاته
خه اختیار نه شته دی (۱۵) ----- هغه بے اختیار نه دی موردهغه په
مخ کی بے اختیار یو -----

(۱۴) او دهغه د حکم ادب پی دارا و بنودلی کله مو هغه و غواری
نوفورا حاضر یږي ---- که خه هم په نمانخه مشغوله
یاستی -----

(۱۵) دهغه د حکم په تعميل کولو کی له دری صحابه کرامو خخه
خه سستی و شوه دهغو داسی نیو که وشوه چی له ډیر مے سختی سره
مخامخ شول ----- او پراخه خمکه پری تنگه شوه (۱۶) -----

حضور صلی اللہ علیہ وسلم ورسرہ خبری شہ بندی کرے؟ چہ ہمہ
وارو ورسرہ خبری بندے کرے۔

تو کیا بدل گیا کہ زمانہ بدل گیا

تہ یواخی شہ بدل شوی چہ غونڈہ زمانہ بدلہ شوہ۔۔۔۔۔ خلویشت
ورخی پہ دی تکلیف اواضطراب کی تیرے شوے۔۔۔۔۔ بیاوخی
نازلہ شوہ چی دھغو تو بہ قبولہ شوہ۔۔۔۔۔ پہ بدن کی روح بیرتہ
راغی۔۔۔۔۔ سرکار دو عالم صلی اللہ علیہ وسلم دوی تہ ورغاری
واتہ اودوی نبی اکرم صلی اللہ علیہ وسلم تہ. وارو خبری شروع
کری۔۔۔۔۔

(۱۶) اودھغه د پاکو بییانو ادب داچی ہغه د مسلمانو میندی
دے۔۔۔۔۔ او حضور صلی اللہ علیہ وسلم دا ادب چی ہغه تہ پلار
ویل منع دی (۶۹)۔۔۔۔۔ چی ہغه دا خدای محبوب اور رسول دی
۔۔۔۔۔ دھغه شان د یرا وچت دی ورور خو ور ور ہغه تہ پلارویل
ہم گستاخی دہ۔۔۔۔۔

(۱۷) او د سرکار دو عالم صلی اللہ علیہ وسلم اداب داچی دھغه
نہ پس دپا کو بییانو سرہ نکاح پہ مؤمنانو بانندی حرامہ دہ
(۷۰)۔۔۔۔۔ او فرمایلی ہی دی چی دھغو سرہ نکاح ڈیرلونی جرأت

دی (۱۷) ----- هغه ژوندي او پائينخت لرونکي دي -----

(۱۸) دخداي نه دمعاڻي غو بښتلو او توبه ويستلو طريقه ٻي

داراښودلي چي کله تاسو نه گناه وشي نو راساً زمونږ (الله) وخوا ته مه

راخي بلڪه زمونږ محبوب كريم صلي الله عليه وسلم خواته لارشي

----- اوبيا دخداي نه معافي و غواڙي ----- او توبه وباسي

----- او چي حضور صلي الله عليه وسلم دهغه سفارش وکري نو

خدائے به ضرور توبه قبلو نکي او مهربان ومومي (۱۹) -----

(۱۹) خدائي پاڪ د سرڪار دو عالم صلي الله عليه وسلم په

وسيله سره دهغو دامت دهمه گناهو نو د بښتلو وعده کړيده (۲۰)

----- او په دنيا کي د جنت زيږي وکري دي ----- بے شکه چه

دارحمت عالم دي (دټولي نږي د پاره مهرباني ده) (۲۱) -----

دهغه په وجود کي په امت اجتماعي عذاب نه راخي ----- (۲۲)

(۲۰) د حضور صلي الله عليه وسلم هيڅ قسم تکليف خداي

پاک ته خوبښ نه دي مسلمانو ته ٻي هدايت کري چي هغه ته داسي

تکليف مه رسوي لکه چي کوم تکليف حضرت موسي عليه السلام

ته دهغه امت رسولي و (۲۳) ----- اوبيا ٻي فرمايلي دي چي کوم

شوڪ حضور صلي الله عليه وسلم ته په قول أعمل سره تکليف

رسوی پہ هغود خدای لعنت دی ---- او هغو لره د ذلت عذاب
 دی (۷۷) ---- اور دردناک عذاب دی (۷۸) ---- چی په کوم
 تکلیف رسولو سره دومره سخت وعید دی نود هغه (صلی الله علیه
 وسلم) په شان کی گستاخی اودخولی وهلوبه خومره سخت عذاب
 وی -

یومنافق امام به د حضور صلی الله علیه وسلم د شان دکمولو
 په بدنیت سره په نمانځه کی "سورة عبس" همیشه لوست
 ---- حضرت عمر رضی الله عنه سړی ورولیبره، اودهغه منافق امام
 سړی قلم کړ (۷۹) ---- حالانکه هغه به قرآن لوستولو ----
 مگر نیت ہی خراب وو نو ځکه هی د هغه سر پر یکر ---- خلفائے
 راشدینو او صحابه کرامو د حضور صلی الله علیه وسلم په شان کی
 ادنی گستاخی هم نشوه برداشت کولی ---- داد هغه درشتینی
 محبت تقاضا ده چی دهغو په سینو کی روښانه وه ----

داچه صحابه کرامو اور رسول الله صلی الله علیه وسلم

خلفاء راشدينو به د نبي كريم صلى الله عليه وسلم سره خو مره مينه لره ددى مثال چيرى هم نه پيدا كيرى----- حضرت عروه بن مسعود رضى الله عنه، چى د حضور رسالت ماب صلى الله عليه وسلم په درباكى دادب او تعظيم كوم ايمان تازه كونكى مناظر ليدلى دى هغه داسى بيان كوى----- چى د خدائى قسم زادباد شاهانو په درباركى دوفد سره حاضر شوى يم----- دقيصر و كسرى په درباكى ، دنجاشى په درباركى حاضر شوى يم، ليكن په خدائى قسم مادهيخ بادشاه ملكرى داسى نه دى كتلى چى هغه دومره تعظيم كوى لكه چى كوم تعظيم د محمد صلى الله عليه وسلم ملكرى دهغوى كوى (۸۰)-----

حضرت عروه بن مسعود رضى الله عنه دا منظر هغه وخت ليدلى كتلى ده چى كوم وقت هغه اسلام نه وراورې----- هغه وائى چى صحابه كرام رضى الله عنهم :

- ☆ د حضور صلى الله عليه وسلم دا اودس په ابو سره گوانبىدل
- ☆ دهغه په درباكى به پى په زوره خبرى نه كولى
- ☆ دهغه مبارك مخ ته په ډك نظر سره نه كتل سرونه به

كښته وو اوناست به وو (۸۱)-----

دصحابه کرامو د تعظیم واقعات به څه بیان شی هغوی سر
 نه تر خپو پوری محبت وؤ ----- سر نه تر خپو پوری ادب وؤ
 ----- دلته یو څو واقعات بیان کوؤ -----

(۱) یو ځل حضرت بلال حبشی رضی الله عنه د حضور صلی
 الله علیه وسلم د اودس اوبه په یو لوبنی کی باهر راوړی ----- نو
 صحابه کرام په هغه راغونډ شول ----- او چاته داو بو یوه قطره هم
 و نه ره سیده هغه د بل صحابی د لاس په لوندوالی خپل لاس لوند کړ
 او په خپل مخ به پی وموښه -----

(۲) یو صحابی یو ځل د نبی کریم صلی الله علیه وسلم د سر
 مبارک وینښته اخستل (قطع کول) او نور صحابه شاوخواو لارؤ د
 رسول الله صلی الله علیه وسلم د سر مبارک وینښته به پی په زمکه
 دولیدونه مخکی په خپل ولاسونو کی اخيستل (۸۳) ----- او
 د تبرک په توگه به پی هغه ساتل ----- نن په نړی کی د تبرکات
 محفوظ دی -----

(۳) حضرت عبیده رضی الله عنه به فرمایل چی له ماسره د
 حضور صلی الله علیه وسلم یو وینښته تر "دنیوا مافیها"
 به تر او ډیر غوره دی (۸۴) -----

(۴) حضرت انس رضی اللہ عنہ د حضور صلی اللہ علیہ وسلم

کا سه په ډیر احترام سره ساتلی وه (۸۵) --- چي هغه

بیایو جانثار په اته لکه درهمه واخستله ---

(۵) حضرت معاویه رضی اللہ عنہ ته دهغه د وصیت مطابق په

کفن کی د حضور صلی اللہ علیہ وسلم قمیص مبارک ورواغوستلی

شو --- اودهغه په شادر کی ونغاړلی شو --- اودهغه

پردوگ مبارک ورته ورواغوستلی شو --- په غاړه مخ اوبه

هغه اعضاؤ (اندامونو) باندی چي په کو موسجده کیږی د حضور

صلی اللہ علیہ وسلم مبارک و پښتان اونوکان کیښودل شو ---

د حضور صلی اللہ علیہ وسلم په مخکی یادهغوی نه پسی شاه

صحابه کرامو د نبی کریم صلی اللہ علیہ وسلم په ادب او تعظیم کی

هیڅ کمی نده کړی --- حضور اکرم صلی اللہ علیہ وسلم دهغو

په زړونو کی وؤ --- اود ادب تعلیم هغوته حضور صلی اللہ علیہ

وسلم ورکړی وؤ --- سرکار دو عالم صلی اللہ علیہ وسلم

فرمایلی دی ! چي کله تا سو په نمانځه ولاړ یاستی نو تر مخه مه تو

کی (۸۷) --- ولی مه تو کئی ؟ ځکه چي دی خواته بیت اللہ دی

--- بیت اللہ مخی ته دی یا شاته دهغه احترام په هر مسلمان لازم

دی ---- یوصحابی په نمانځه کی دقبلی و خواته و توکل حضور
 سرکار دو عالم صلی الله علیه وسلم ولیده ---- وپی فرمائیل چی
 بیادی داد خلکو امامت په نمانځه کی نه کوی (۸۸) ---- او بیا هغه
 هیڅ کله د نمانځه امامت ونکر ---- حضرت سائب بن خلاد
 رضی الله عنه فرمائے چی شاہد سرکار دو عالم صلی الله علیه وسلم
 داهم و فرمائیل ---- چی الله او رسول ته پی تکلیف و رساوه
 ---- په خپل قول او عمل سره حضور صلی الله علیه وسلم ته
 تکلیف مه رسوی ---- د حضور صلی الله علیه وسلم تعظیم
 او عزت دژوند مقصد اود خدائی پاک مطلوب دی ---- چی
 دچازره د حضور صلی الله علیه وسلم د محبت او ادب نه خالی وی
 ---- هغه د ایمان نه بی نصیبه دی ---- دغه هم دقرآن فیصله ده
 دخپل ایمان حفاظت و کړی دا یوبی بها گوهر (غمی) دی ---- تنها
 مه و سیری ، دزبنتینوسره شی (۹۰) ---- ربنتینی هغه دی چی
 دهغو په ملگر تیاکی د حضور صلی الله علیه وسلم محبت، ادب
 اوتعظیم پیداشی چه دچاپه ملگر تیاکی ستاسو سینے د رسول علیه
 التحية والتسليم د محبت نه خالی کیږی ---- او برے ادبه او
 گستاخه جوړبږی د هغود اسی خان وساتی لکه چی درندگانونه

خان ساتی ----- بلکه تر دی هم ډ پر هوشيارشی ----- له
 درندگانو خو صرف دخان خطر ه ده ----- او له داسی انسانونه د
 ایمان خوف و خطر ه ده ----- ایمان تر همه وار و قیمتی سامان دی
 ----- ایمان چی لوټ شی هرڅه لوټ شو ----- خدای پاک دی
 زمونږ په زړونو کی د حضور صلی الله علیه وسلم د محبت او
 عظمت نقش ثبت کړی ----- د هغه په حضور کی دی مونږ بادب
 وساتی ----- له پریشان خیالی او خوله وهلو څخه مودی محفوظ
 وکړی ----- آمین - بلاشبه کامیاب او بامراد شو هغه چی پردغه
 در وازه پی سرکیندو کامیاب شو هغه چاچی دادب لمن پری نه
 بنوده ----- سرفراز شو هغه څوک چی 'دهغه په نقش قدم
 ولاړ -----

محمد مسعود احمد عفی عنه

کراچی

حواله جات

- (١) سورة نحل : ٨٩
- (٢) سورة يوسف : ١١١
- (٣) سورة توبه : ٢٣
- (٤) سورة اعراف : ١١ ، سورة بقره ٣٣١
- (٥) سورة يوسف : ١٠٠
- (٦) سورة اعراف : ١١-١٣
- (٧) سورة ابراهيم : ١٠ ، سورة انبياء : ٣ ، مؤمنون : ٢٣ ،
سورة شعراء : ١٨٦ ، يسين : ١٥ - هود : ٢٤
- (٨) سورة مائده : ١٢
- (٩) سورة فتح : ٩
- (١٠) سورة اعراف : ١٥٤
- (١١) ايضا : ١٥٤
- (١٢) سورة آل عمران : ١٣٢ ، سورة النساء : ١٣
- (١٣) سورة النساء : ٨٠ ، آل عمران ٣٢ ، ١٣٢

- (۱۳) سورة آل عمران ۳۱
- (۱۵) سورة حج: ۳۰، ۳۲
- (۱۶) سورة آل عمران: ۸۱
- (۱۷) سورة بقره: ۱۲۹
- (۱۸) سورة ف: ۶
- (۱۹) سورة قدر: ۳
- (۲۰) سورة مائده: ۱۵
- (۲۱) مسلم شريف باب فضائل النبي صلى الله عليه وسلم، ترمذى كتاب التفسير
- (۲۲) سورة بلد: ۳
- (۲۳) حجر: ۷۲
- (۲۴) سورة البلد: ۳۱
- (۲۵) سورة قلم: ۴
- (۲۶) سورة توبه: ۱۳۸
- (۲۷) سورة تكوير: ۲۴ سورة نساء: ۱۱۳
- (۲۸) سورة انبياء: ۷۰، ۷۱
- (۲۹) سورة سبأ: ۲۸
- (۳۰) سورة احزاب: ۴۰

- (٣١) سورة ابراهيم: ٢٠
- (٣٢) سورة ق: ١٦
- (٣٣) سورة احزاب: ٦
- (٣٤) بخارى شريف كتاب الاستقراض، مسلم شريف كتاب الجمع
- (٣٥) سورة احزاب: ٢٥، سورة فتح: ٨، سورة مزمل: ١٥
- (٣٦) سورة نحل: ٨٩، سورة يوسف: ١١١
- (٣٧) سورة قدر: ٣
- (٣٨) سورة بنى اسرائيل: ٩٨
- (٣٩) سورة بقره: ٢٢٨
- (٤٠) ايضا: ٢٢٨
- (٤١) سورة بقره: ١٢٥، آل عمران: ٥٤
- (٤٢) سورة بقره: ١٥٨
- (٤٣) جامع الرضوى جلد ٢، ٣١٢، بحواله بخارى شريف
- (٤٤) سورة بقره: ١٢٤، جامع الرضوى، ج ٢/٣٠٩
- (٤٥) سورة سبا: ١٢، ١٣، سورة بن اسرائيل: ١، جامع الرضوى، ج ٢/٣١٠
- (٤٦) جامع الرضوى، ج ٢/٣١٠، بحواله بخارى شريف سورة توبه: ١٠٨، ١٠٩
- (٤٧) سورة حج: ٣٢، بقره: ١٥٨

- (٣٨) سورة احزاب: ٢١
- (٣٩) سورة نور: ١٦٤
- (٥٠) سورة انفال: ٦٣، مائدة: ٣١، ٦٤، هود: ٣٨، بقره: ٣٥، قصص: ٣٠،
صف: ١٠٢، ١٠٥
- (٥١) سورة مجرات-١
- (٥٢) حجرات: ٥، ٢
- (٥٣) سورة احزاب: ٥٣
- (٥٤) سورة احزاب: ٢٣
- (٥٥) ايضا: ٥٣
- (٥٦) سورة مجادله: ١٢، ١٣، ٥٨
- (٥٧) سورة بقره: ١٠٢
- (٥٨) سورة بقره: ١٠٢
- (٥٩) سورة حجرات: ٢، ٣
- (٦٠) سورة نور: ٦٢
- (٦١) سورة نور: ٦٢
- (٦٢) سورة نور: ٢٣
- (٦٣) سورة حجرات، ٢

- (٦٣) سورة نساء: ١٢٥
- (٦٥) سورة احزاب: ٣٦
- (٦٦) سورة انفال: ٢٣
- (٦٤) سورة توبه: ١١٤
- (٦٨) سورة احزاب: ٦
- (٦٩) سورة احزاب: ٣٠
- (٤٠) سورة احزاب: ٥٣
- (٤١) سورة احزاب: ٥٣
- (٤٢) سورة نساء: ٦٣
- (٤٣) سورة فتح: ٢
- (٤٤) سورة انبياء: ١٠٤
- (٤٥) سورة انفال: ٣٣
- (٤٦) سورة احزاب: ٥٣، ٢٩
- (٤٤) سورة احزاب: ٥٤
- (٤٨) سورة توبه: ٦١
- (٤٩) تفسير روح البيان: ج ١، ص ٣٣١
- (٨٠) بخارى شريف: ج ١، ص ٣٤٩

- (۸۱) ایضا: ج ۱، ص ۳۷۹
- (۸۲) بخاری شریف، مسلم شریف، مشکوٰۃ شریف: ص ۴۷
- (۸۳) مسلم شریف: ج ۱، ص ۲۵۶
- (۸۴) بخاری شریف: ج ۱، ص ۲۹
- (۸۵) بخاری شریف: ج ۲، ص ۸۴۲
- (۸۶) مرقاۃ شرح مشکوٰۃ: ج ۲، ص ۶۳۸
- (۸۷) مشکوٰۃ: ص ۶۹
- (۸۸) مشکوٰۃ: ص ۷۸
- (۸۹) مشکوٰۃ: ص ۷۱

